

SOCIALE VEILIGHEID VOETBALACCOMMODATIES

COLOFON

Maart 2018, KNVB

Vormgeving: Studio Wesseling

Fotografie: KNVB

Copyright © KNVB

*Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, door middel van
druk, fotokopieën, geautomatiseerde
gegevensbestanden of op welke andere wijze ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van de uitgever.*

Vragen?

Kijk op www.knvb.nl/Assist of neem contact op met je verenigingsadviseur.

INLEIDING

Er wordt binnen de KNVB en bij een groot aantal voetbalverenigingen hard gewerkt aan het vergroten van de sociale veiligheid. Het aanstellen van vertrouwenspersonen, pestprotocollen, sportiviteit en respect, gedragscodes voor trainers en leiders, het instellen van commissies voor goed gedrag. Dit zijn verschillende onderdelen vanuit het programma naar een Veilig Sport Klimaat. Allemaal acties die ertoe moeten bijdragen dat het veilig, verantwoord en leuk is op en rondom de voetbalvelden. Aan de 'software' wordt gelukkig veel aandacht besteed. Maar als het gaat om de 'hardware' van de voetbalverenigingen, en daar bedoelen we mee de voetbalkantine, de kleedkamers en het sportpark, dan is daar tot nu toe weinig aandacht voor geweest. Deze handleiding gaat over de wijze waarop je als voetbalvereniging ook je voetbalaccommodatie onderdeel kunt laten zijn van je beleid op het gebied van sociale veiligheid. Sterker nog, dit onderdeel staat niet op zichzelf maar is integraal onderdeel van alle acties die je kunt ondernemen om de sociale veiligheid te verbeteren.

Met deze handleiding willen we voetbalverenigingen helpen om met simpele, vaak goedkope en doeltreffende maatregelen de sociale veiligheid te verbeteren. Maatregelen die clubs zelf kunnen uitvoeren of samen met bijvoorbeeld de gemeente als eigenaar van het sportpark uitgevoerd kunnen worden. Om een inschatting te maken of de voetbalaccommodatie sociaal veilig is eerst een kort testje aan de hand van een aantal vragen:

Kun je vanuit de kantine op alle velden de voetballers zien?

- Ja
- Nee
- Weet niet

Is het in de wintermaanden op sommige plekken erg donker op het sportpark?

- Ja
- Nee
- Weet niet

Worden de fietsen tegen de accommodatie aangezet in plaats van in de fietsenstalling verderop?

- Ja
- Nee
- Weet niet

Gaan de meisjes van de voetbalvereniging zich op de club in hun eigen kleedkamer omkleeden en douchen?

- Ja
- Nee
- Weet niet

Is er altijd iemand tijdens de openingstijden van de accommodatie om toezicht te houden?

- Ja
- Nee
- Weet niet

Als je alle vragen met ja kunt antwoorden dan is het waarschijnlijk goed geregeld op jouw voetbalaccommodatie. Is het antwoord vaker nee of weet niet dan is het misschien verstandig om aan de slag te gaan met het verbeteren van de sociale veiligheid op je accommodatie. Deze praktische handleiding en checklist helpt je met een paar stappen en tips om de situatie eenvoudig aan te passen zodat iedereen zich bij jou op de club zal thuisvoelen. Veel succes! ♦

INHOUD

P. 3

INLEIDING

P. 36

BIJLAGEN:

LIJST MET GEÏNTERVIEWDE
PERSONEN

GERAADPLEEGDE BRONNEN

1

P. 6
SOCIALE VEILIGHEID
VOETBALACCOMMODATIES

4

P. 28
WAT IS SOCIALE VEILIGHEID?

2

P. 12
CHECKLISTVERBETEREN
SOCIALE VEILIGHEID VAN EEN
VOETBALACCOMMODATIE

5

P. 30
WIE IS VERANTWOORDELIJK
VOOR SOCIALE VEILIGHEID?

3

P. 22
TIPS EN MOGELIJKE
MAATREGELEN

6

P. 32
RICHTLIJNEN SOCIALE
VEILIGHEID ACCOMMODATIES

SOCIALE VEILIGHEID VOETBALACCOMMODATIES

In dit deel vind je een handleiding hoe je nu met elkaar de sociale veiligheid kunt verbeteren. Hoe je dit kunt organiseren binnen je vereniging, een checklist per aan de hand van een viertal richtlijnen en tips voor mogelijke maatregelen.

ELF STAPPEN

Als vereniging zijn er een aantal stappen te zetten als je de sociale veiligheid van je accommodatie wilt verbeteren. Hieronder stap voor stap de aanpak:

1. Besluit als bestuur om de sociale veiligheid te verbeteren.

Neem daarin ook het besluit over het beschikbare budget. Zorg dat het verbeteren van sociale veiligheid van je accommodaties ook samenhangt met andere maatregelen op het gebied van sociale veiligheid.

2. Formeer een projectgroep.

Zorg dat verschillende doelgroepen van je vereniging daarin vertegenwoordigd zijn. Betrek ook de gemeente hierin. Beschrijf de ook de taken van de projectgroep en formuleer een opdracht.

3. Informeer betrokkenen in je vereniging.

Niet iedereen kan in de projectgroep. Maar je wilt wel input van verschillende groepen en geledingen in je vereniging. Geef mensen de mogelijkheid om bij te dragen bijvoorbeeld door een enquête. Als je het sportpark deelt met andere verenigingen, informeer hen ook.

4. Verzamel informatie

Van wie is welk deel van de accommodatie en wie is waar voor verantwoordelijk. Vaak is deze informatie het beste te vinden bij de gemeente. Mogelijk kunnen zij ook een bijdrage leveren.

5. Maak een schouwing

Formeer een groep waarmee je de accommodatie en het sportpark gaat bekijken. In deze groep zit bijvoorbeeld een speler/speelster, een scheidsrechter, een ouder, iemand van de projectgroep, iemand van de gemeente, een expert (bijvoorbeeld bouwkundige of architect). Zij beoordelen de accommodatie en het sportpark.

6. Formuleer knelpunten en bedenken maatregelen.

Bekijk de accommodatie door de ogen van de verschillende doelgroepen die gebruik maken van het sportpark of het sportpark bezoeken. Daarom kijk naar het sportpark als: Speler, bestuurs-/commissielid, scheidsrechter, vrouw/meisje, toeschouwer, bezoekende club, iemand met een beperking, ouder van een kind, hangjongere en omwonende.

7. Rapporteer de knelpunten

Maak een overzicht van alle knelpunten die tijdens de schouw gemaakt zijn door wie dit als knelpunt ervaren wordt en wat eventuele maatregelen zijn.

8. Bespreek rapportage met bestuur

Welke knelpunten hebben prioriteit, welke maatregelen hebben de voorkeur en voor welke maatregelen is budget en wat kunnen we zelf en welke (externe) partijen kunnen bijdragen?

9. Presenteer de uitkomsten

Presenteer de rapportage en vertel de leden en het vrijwillig kader de uitkomsten en presenteer en bespreek de uitkomsten

daarnaast met externe partijen als andere clubs op het sportpark eventueel omwonenden en de gemeente.

10. Voer de maatregelen uit

Voer zoals besproken met bestuur en leden de geprioriteerde en gekozen maatregelen uit en zorg dat deze (snel) zichtbaar zijn.

11. Evalueer de maatregelen

Kijk of de maatregelen werken. Vraag aan de voetballers en bezoekers van je accommodatie hoe ze dit ervaren en zorg voor regelmatig onderhoud. ♦

CHECKLIST

Aan de hand van de checklists en het overzicht met tips en maatregelen op de volgende pagina's kun je met de werkgroep de schouw uitvoeren en eenvoudige en passende maatregelen bedenken.

Richtlijn	Beoordeling tijdens schouw					Oplossing /maatregel
<p>Zichtbaarheid</p> <p>Bij zichtbaarheid gaat het om het kunnen zien, kunnen overzien en ook zichtbaar zijn. Bij zichtbaarheid kun je ook spreken over kunnen horen en hoorbaar zijn en ook over herkenbaar zijn en herkend worden.</p> <p>Bekijk hoe het gesteld is met de zichtbaarheid op de volgende plekken:</p>	++	+	+ / -	-	--	
- Kantine/clubhuis						
- Kleedkamers						
- Velden						
- Materialenruimte						
- Vergaderruimtes						
- Overige ruimtes						
- Overige gebouwen op het sportpark						
- Tribune						
- Fietsenstalling						
- Route fietsers						
- Route voetgangers						
- Parkeerplaats						
- Route auto's						
- Route van kleedkamers naar velden						
- Omheining/(toegangs-) hekken						

Richtlijn	Beoordeling tijdens schouw					Oplossing/maatregel
<p>Duidelijkheid</p> <p>Hier gaat het over de duidelijkheid die er gemaakt is op een sportpark en voetbalaccommodaties als het gaat aanduidingen in welke zone, gebied of ruimte je je bevindt. Welke functie de ruimte of gebied vervuld, en voor wie deze toegankelijk zijn.</p> <p>Check welke onderdelen duidelijker aangegeven moeten worden:</p>	++	+	+/-	-	--	
- Kantine/clubhuis						
- Kleedkamers						
- Velden						
- Materialenruimte						
- Vergaderruimtes						
- Overige ruimtes						
- Overige gebouwen op het sportpark						
- Tribune						
- Fietsenstalling						
- Route fietsers						
- Route voetgangers						
- Parkeerplaats						
- Route auto's						
- Route van kleedkamers naar velden						
- Omheining/(toegangs-) hekken						

Richtlijn	Beoordeling tijdens schouw					Oplossing /maatregel
<p>Toegankelijkheid</p> <p>De gebouwen op het sportpark moeten goed toegankelijk zijn. Daarbij moet je denken aan de in en uitgangen van de kantine en kleedruimtes maar ook duidelijke vluchtwegen in geval van nood. Dit geldt ook voor het sportpark zelf</p> <p>Geef aan welke onderdelen van de voetbal- accommodatie (on-) voldoende toegankelijk zijn:</p>	++	+	+/-	-	--	
- Kantine/clubhuis						
- Kleedkamers						
- Velden						
- Materialenruimte						
- Vergaderruimtes						
- Overige ruimtes						
- Overige gebouwen op het sportpark						
- Tribune						
- Fietsenstalling						
- Route fietsers						
- Route voetgangers						
- Parkeerplaats						
- Route auto's						
- Route van kleedkamers naar velden						
- Omheining/(toegangs-) hekken						

Richtlijn	Beoordeling tijdens schouw					Oplossing/maatregel
<p>Aantrekkelijkheid</p> <p>Het is belangrijk dat aan de accommodatie voldoende zorg, beheer en onderhoud gepleegd is. Het bepaalt mede of een accommodatie aantrekkelijk gevonden wordt. Verder is het belangrijk dat alle functies die gebruikers willen er ook zijn.</p> <p>Bekijk welke onderdelen van de accommodatie aantrekkelijker gemaakt kunnen worden:</p>	++	+	+/-	-	--	
- Kantine/clubhuis						
- Kleedkamers						
- Velden						
- Materialenruimte						
- Vergaderruimtes						
- Overige ruimtes						
- Overige gebouwen op het sportpark						
- Tribune						
- Fietsenstalling						
- Route fietsers						
- Route voetgangers						
- Parkeerplaats						
- Route auto's						
- Route van kleedkamers naar velden						
- Omheining/(toegangs-) hekken						

TIPS EN MOGELIJKE MAATREGELEN

Hieronder een lijst (niet uitputtend) met tips en maatregelen die na de schouw in het plan om de accommodatie veiliger te maken, opgenomen kunnen worden.

Tips voor het verbeteren van de zichtbaarheid zijn:

- Goede verlichting (om de 15–20 meter) op de toegangspaden (voetgangers en fietsers) naar het sportpark;
- Gescheiden toegang voor auto's en fietsers en voetgangers;
- Goede buitenverlichting bij gebouwen op het sportpark (kantine, kleedkamers, tribunes);
- Fietsenstalling is goed verlicht;
- Fietsenstalling dicht bij ingang accommodatie;
- Zorg voor niet verblindende verlichting;
- Kapotte verlichting zo snel mogelijk repareren/vervangen
- Struiken rondom fietsenstalling en op parkeerplaatsen zijn laag in verband met zichtlijnen (0,5–1m);
- Kruinen van bomen niet lager dan 2,5 meter;
- Vanuit kantine zichtlijnen naar alle velden, parkeerterrein fietsenstalling, overige gebouwen;
- Kleedkamers: inkijk voorkomen door zogenaamde schaamschotten, douches in de kleedkamers; deurdrangers aanbrengen zodat deuren automatisch sluiten;
- Kledinghaken bij douches aanbrengen;
- Ramen in kleedkamers beplakken met lichtdoorlatende folie; geen inkijk;
- In accommodatie geen nissen of lange gangen;
- Personeel/vrijwilligers voor toezicht tijdens openingstijden van de voetbalaccommodatie;
- Ramen en ramen in deuren in bespreekruimtes;
- Geen besprekingen in kleedkamers;
- Tafel in bespreekruimte (tussen gesprekspartners);
- Kluisjes op zichtbare plekken;

Tips voor het vergroten van de duidelijkheid zijn:

- Duidelijke bewegwijzering bij binnenkomst op het sportpark. Welke accommodaties. Waar kleedkamers en/of kantines;
- Duidelijke aanduiding voor verkeersstromen op het sportpark, voor auto's fietsers en voetgangers;
- Uniforme aanduidingen;
- Gebouwen hebben een naam en zijn verlicht;
- Herkenbare entree van sportpark en van de gebouwen
- In de gebouwen: Duidelijke bewegwijzering van de verschillende functies zodat duidelijk is wie waar mag komen (bijvoorbeeld meisjeskleedkamer, scheidsrechterkamer, bestuurskamer, wedstrijdorganisatie, dames en herentoilet, etc.);
- Afscheiding speelvelden en zones voor publiek;
- Bordjes, verlichting en wegwijzers voor vluchtroutes;
- Borden met geldende regels op het sportpark;
- Plattegronden voor het sportpark;
- Beheerders/vrijwilligers hebben herkenbare kleding;
- Duidelijke indeling van parkeerplaats/-vakken.

Tips voor het verbeteren van de Toegankelijkheid zijn:

- Hekwerken zijn open tijdens openingstijden van de accommodatie en gesloten als er niemand op de accommodatie aanwezig is (tenzij anders overeengekomen);
- Hekwerken zijn robuust en vandaalbestendig;
- Daglichtkoepels zijn inbraakbestendig;
- Goten en afvoeren zijn onopklimbaar;
- Fietsenstalling: fietsen kunnen vastgezet worden aan fietsenrekken;
- Het sportpark en de accommodaties zijn toegankelijk voor mensen met een beperking;
- Gangen in gebouwen zo kort mogelijk en niet doodlopend;
- Accommodatie binnen afsluitbaar waar nodig;
- Alarminstallatie geïnstalleerd;
- Kleedruimtes scheidsrechters dicht bij het veld en afsluitbaar vanaf de binnenzijde. Route naar kleedkamer niet door de kantine of via spelerskleedkamers;
- Sleutelplan: wie heeft welke sleutels van de accommodatie;
- Waar zijn sleutels voor 'barrières' (paaltjes/hekken) indien hulpdiensten moeten passeren;
- Ramen en deuren zijn inbraakwerend doordat het voorzien is van het juiste hang en sluitwerk.

Tips voor het vergroten van de Aantrekkelijkheid zijn:

- Algemeen: de accommodatie is goed onderhouden en schoon en er is geen zwerfafval
- Voldoende afvalbakken
- Kleurgebruik: bijvoorbeeld beschilderen blinde muur;
- Groen is onderhouden en kort genoeg;
- Afvalopslag is gescheiden;
- Meldpunt voor klachten over de accommodatie;
- Schone toiletten en kleedkamers;
- Meerdere functies en groepen op het sportpark op verschillende tijdstippen;
- Verlichting en armaturen zijn vandalismebestendig;
- Meubilair buiten de accommodatie (bankjes, tribunes, doeltjes, etc.) zijn zo veel mogelijk vandalismebestendig;
- Aparte kleedkamers voor meisjes(-teams) met adequate voorzieningen (o.a. spiegels/fohn)
- Afspraken over onderhoud bij verval en vervuiling;
- Consequent kleur en materiaalgebruik in de accommodatie; ♦

WAT IS SOCIALE VEILIGHEID?

Als je nog wat meer informatie over sociale veiligheid wilt, dan kun je dit deel doorlezen:

Sociale veiligheid is een breed begrip. En voor dit rapport wordt ook een zo breed mogelijke definitie gehanteerd. Namelijk: een sociaal veilige omgeving is een omgeving waar mensen zich vrij van dreiging of confrontatie met geweld kunnen bewegen (van der Voort en van Wegen, 1990). Kortom een sociaal veilige voetbalaccommodatie is een accommodatie waar iedereen die de voetbalaccommodatie bezoekt of naar onderweg is zich plezierig, veilig en vrij voelt.

Wat bedoelen we dan met sociale onveiligheid? Eigenlijk zijn dat dus situaties waarbij mensen zich om wat voor reden dan ook onprettig, onveilig en bedreigd voelen. Daarbij kan het gaan om geweld of agressie, bedreiging of pesten, criminaliteit of vandalisme. Maar ook vervuiling, verval of geen schone accommodatie draagt bij aan een gevoel van onveiligheid.

De accommodatie speelt een belangrijke rol in het ervaren van sociale veiligheid. En de voetbalaccommodatie is veel 'groter' dan misschien wel gedacht. Het gaat niet alleen om de kantine of clubgebouw. Ook gaat het om kleedkamers, vergaderruimtes, de tribune. Ook de velden en de routes naar de velden en de parkeerplaats en fietsenstalling. Zelfs de aanrijroutes naar het sportpark bepalen mede of mensen zich veilig of onveilig voelen.

Voor een voetbalvereniging is het heel belangrijk dat mensen zich er plezierig, veilig en vrij voelen. Immers de leden (de belangrijkste gebruikers van de voetbalaccommodatie) vormen tezamen de sportvereniging. Zonder leden geen club en zonder (sociale) veiligheid geen of minder leden. ♦

WIE IS VERANTWOORDELIJK VOOR SOCIALE VEILIGHEID?

Uitgangspunt voor dit document is dat we het hebben over een al bestaande voetbalaccommodatie. De verantwoordelijkheid voor een sociaal veilige accommodatie ligt in dit geval bij een drietal groepen:

- De beheerders van de voetbalaccommodatie
- De eigenaren van de voetbalaccommodatie
- De gebruikers van de voetbalaccommodatie

Hebben we het ook over verbouw en nieuwbouw dan zijn ook architecten en bouwers tot de verantwoordelijke partijen te rekenen.

Met verantwoordelijkheid bedoelen we niet de juridische verantwoordelijkheid in het geval van een incident of overtreding. We doelen hier op de partijen die gezamenlijk in staat zijn om een zo sociaal veilig mogelijke voetbalaccommodatie te realiseren.

Als we het hebben over de beheerders en gebruikers dan zijn dat voor een voetbalaccommodaties in bijna alle gevallen de voetbalvereniging en de gemeente. Gemeente is in bijna altijd eigenaar van het sportpark en in soms ook van (een deel van) de opstallen. Vaak is de voetbalvereniging eigenaar van de kantine of clubhuis en soms van kantine en/of andere opstallen. Zij zijn in eerste instantie de partijen die de sociale veiligheid van de voetbalaccommodaties kunnen verbeteren.

Belangrijk is het om maatregelen voor het verbeteren van de sociale veiligheid ook op te stellen en uit te voeren in overleg met de gebruikers. Ook gebruikers (zoals: spelers, trainers, coaches, begeleiders, vrijwilligers, bestuurs- en commissieleden, scheidsrechters en toeschouwers) spelen een belangrijke rol omdat zij kunnen aangeven in hoeverre ze sociale veiligheid ervaren of juist niet. ♦

RICHTLIJNEN SOCIALE VEILIGHEID ACCOMMODATIES

Voetbalaccommodaties zijn natuurlijk niet de enige accommodaties die te maken hebben met sociale veiligheid. Ook voor overheidsgebouwen, scholen, winkels en winkelcentra, wijkgebouwen, kantoren en bedrijfsgebouwen is het belangrijk dat ze sociaal veilig zijn. In veel van die sectoren is er al over nagedacht hoe accommodaties veiliger en beter ingericht kunnen worden. Daarbij gaat het niet alleen om het gebouw zelf maar ook over de omliggende (openbare) ruimte. Door de ervaring in deze sectoren zijn er inmiddels ook een aantal richtlijnen ontwikkeld waarlangs je je accommodatie kunt verbeteren. Deze richtlijnen zijn:

Zorgen voor overzichtelijkheid en zichtbaarheid. Zorg voor eenduidige afbakening van accommodatie, terrein en gebied. Zorg voor toegankelijkheid of juist ontoegankelijkheid. Zorg voor een aantrekkelijke omgeving. Kortweg zou je kunnen zeggen de 4 richtlijnen zijn:

- Zichtbaarheid
- Duidelijkheid
- Toegankelijkheid
- Aantrekkelijkheid

Afhankelijk of het gaat om alleen een accommodatie (kantine/ kledkamers) of een heel sportpark of dat het gaat om huidige bestaande accommodatie of dat het gaat om een nieuw te bouwen accommodatie worden deze richtlijnen toegepast of gehanteerd.

Zichtbaarheid

Bij zichtbaarheid gaat het om het kunnen zien, kunnen overzien en ook zichtbaar zijn. Bij zichtbaarheid kun je ook spreken over kunnen horen en hoorbaar zijn en ook over herkenbaar zijn en herkend worden.

Het gaat dus om zicht en overzicht. Over zichtlijnen en verlichting. Zichtbaarheid is echter alleen effectief met

voldoende toezicht. Daarbij gaat het om persoonlijk toezicht. Ook wordt er gebruik gemaakt van cameratoezicht. Dit is echter alleen effectief als er ook opvolging is van deze vorm van toezicht.

Duidelijkheid

Hierbij gaat over de duidelijkheid die er gemaakt is op een sportpark en voetbalaccommodaties als het gaat aanduidingen in welke zone, gebied of ruimte je je bevindt. Welke functie de ruimte of gebied vervuld en voor wie deze toegankelijk zijn. Bijvoorbeeld in de meisjeskleedkamer mogen geen jongens/mannen komen. Achter de bar heeft alleen het barpersoneel toegang en op het voetbalveld staan alleen spelers, trainers/coaches en de arbitrage.

Toegankelijkheid

De gebouwen op het sportpark moeten goed toegankelijk zijn. Daarbij moet je denken aan de in en uitgangen van de kantine en kleedruimtes maar ook duidelijke vluchtwegen in geval van nood. Dit geldt ook voor het sportpark zelf. Is er een duidelijke toegang. Is dit ook duidelijk voor de verschillende typen verkeer (auto, fietsers, voetgangers) Zijn er voorzieningen voor de toegang van hulpdiensten. En is de accommodatie en het sportpark ook afdoende ontoegankelijk te maken bijvoorbeeld op de momenten dat de accommodatie niet gebruikt wordt of bijvoorbeeld delen van het sportpark die niet toegankelijk zijn voor auto's en/of fietsers.

Aantrekkelijkheid

Het is belangrijk dat aan de accommodatie voldoende zorg beheer en onderhoud gepleegd is. Zichtbaarheid, eenduidigheid en toegankelijkheid bepalen mede of een accommodatie aantrekkelijk gevonden wordt. Maar ook wordt bij de richtlijn aantrekkelijkheid bepaald of een accommodatie er mooi uitziet. Verder is het belangrijk dat alle functies die gebruikers willen er ook zijn. Bijvoorbeeld een goede ruimte voor de scheidsrechters, eigen kleedruimtes voor vrouwen en meisjes, voorzieningen voor mensen met een beperking. Ook de keuze en gebruik van materialen die robuust zijn en minder gevoelig voor vandalisme dragen bij aan de aantrekkelijkheid. ♦

LIJST MET GEÏNTERVIEWDE PERSONEN

De volgende personen hebben door middel van interviews meegewerkt aan de totstandkoming van deze handleiding:

- Roos Brouwer (KNVB)
- Ciska Fessl (KNVB)
- Patrick Balemans (KNVB)
- Marcel Geestman (KNVB)
- Sebastiaan Kleijburg (KNVB)
- Hans van Egdome (van Egdome Consultancy)
- Eelco de Jong (DJVL advocaten)
- Bert Krikke (vv SML)
- Remco Bijlsma (rksv VDZ)
- Carlo van der Kraan (Sportbedrijf Arnhem)
- Annemieke Molster (Molster Stedenbouw) ♦

GERAADPLEEGDE BRONNEN

- Handboek Veilig Ontwerp en Beheer, Ita Luten (2008), uitgeverij THOTH Bussum
- Scoren met sociale veiligheid, sociale veiligheid in sportaccommodaties, Ita Luten (1991) Ministerie van Vrom ♦